

**Zasady przyznawania przez Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu
środków na podjęcie działalności gospodarczej**

§ 1.

Podstawy prawne.

1. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r., poz. 1610 z późn zm.).
2. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r., poz. 735 z późn.zm.) **zwana dalej ustawą.**
3. Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 lipca 2017 r. w sprawie dokonywania z Funduszu Pracy refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy oraz przyznawania środków na podjęcie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 243) **zwane dalej rozporządzeniem.**
4. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023r., poz. 221z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy (Dz. U. z 2022 poz. 541 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej (Dz. U z 2018 r., poz. 650).
7. Ustawa z dnia 5 lipca 2018 o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstw (Dz. U. 2021 r., poz. 170).
8. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 702).
9. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022r., poz. 2241).
10. Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013r., str. 1 z późn. zm.).

§ 2.

Osoby uprawnione.

1. Starosta na zasadach określonych w ustawie oraz w rozporządzeniu, może przyznać dofinansowanie:
  - 1) bezrobotnemu, absolwentowi centrum integracji społecznej (CIS) lub absolwentowi klubu integracji społecznej (KIS), o których mowa w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, jeżeli nie pozostają oni w okresie zgłoszonego do ewidencji działalności gospodarczej zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej
  - 2) poszukującemu pracy opiekunowi osoby niepełnosprawnej - niepozostającemu w zatrudnieniu lub niewykonującemu innej pracy zarobkowej, z wyłączeniem opiekunów osoby niepełnosprawnej pobierających świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych lub zasiłek dla opiekuna na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów - **zwany dalej opiekunem,**
  - 3) osobie podlegającej ubezpieczeniu społecznemu rolników, z którą stosunek pracy lub stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn dotyczących zakładu pracy, i która nie jest uprawniona do zasiłku, jednorazowo środki na podjęcie pozarolniczej działalności lub na zakup ziemi, nie wyłączonej działalności wytwórczej lub usługowej związanej z rolnictwem, spełniającej jednocześnie warunki dopuszczalności w ramach pomocy *de minimis*,
2. Wniosek bezrobotnego o przyznanie dofinansowania może być uwzględniony w przypadku gdy:
  - 1) w okresie 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzających złożenie wniosku:
    - nie odmówił bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia propozycji odpowiedniej pracy, lub innej formy pomocy określonej w ustawie oraz udziału w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a ustawy;
    - nie przerwał z własnej winy szkolenia, stażu, realizacji indywidualnego planu działania, udziału w działaniach w ramach Programu Aktywizacja i Integracja, o którym mowa w art. 62a ustawy, wykonywania prac społecznie użytecznych lub innej formy pomocy określonej w ustawie;
    - po skierowaniu podjął szkolenie, przygotowanie zawodowe dorosłych, staż prace społecznie użyteczne lub inną formę pomocy określonej w ustawie;

- 2) nie otrzymał bezzwrotnych środków Funduszu Pracy lub innych bezzwrotnych środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej;
  - 3) nie posiadał wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, a w przypadku jego posiadania złożył oświadczenie o zakończeniu działalności gospodarczej w dniu przypadającym w okresie przed upływem co najmniej 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku albo:
w okresie krótszym niż 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzający dzień złożenia wniosku o dofinansowanie zakończył prowadzenie działalności gospodarczej w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19 i złożył oświadczenie, że symbol i przedmiot planowanej działalności gospodarczej wg PKD na poziomie podklasy jest inny od działalności zakończonej
  - 4) spełnia warunki, o których mowa w rozporządzeniu Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis.
  - 5) do wniosku o dofinansowanie dołączył zaświadczenia lub oświadczenia i inne informacje, o których mowa w art. 37 ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej;
  - 6) w okresie 2 lat przed dniem złożenia wniosku nie był karany za przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu, w rozumieniu ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny;
  - 7) złożył oświadczenie, iż nie podejmie zatrudnienia w okresie 12 miesięcy od dnia rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej;
  - 8) zobowiąże się do prowadzenia działalności w okresie 12 miesięcy od dnia jej rozpoczęcia oraz niezawieszania jej wykonywania łącznie na okres dłuższy niż 6 miesięcy;
  - 9) nie złożył wniosku do innego starosty o przyznanie dofinansowania lub przyznanie jednorazowo środków na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej;
  - 10) nie był poręczycielem solidarnym dotacji udzielonej z Funduszu Pracy, PFRON, która nadal stanowi zadłużenie wobec Urzędu;
  - 11) nie posiada zaległości z tytułu prowadzonej w przeszłości działalności gospodarczej w ZUS/KRUS i US;
  - 12) posiada ustalony Indywidualny Plan Działania,
  - 13) wniosek jest kompletny i prawidłowo sporządzony.
3. Wniosek o przyznanie dofinansowania może być uwzględniony, w przypadku, gdy absolwent CIS lub absolwent KIS spełniają warunki, o których mowa w ust. 2 pkt 2-13.
4. Wniosek o przyznanie dofinansowania może być uwzględniony, w przypadku, gdy opiekun spełnia warunki, o których mowa w ust.2 pkt 2 i 4-13 oraz gdy w okresie 12 miesięcy bezpośrednio poprzedzających dzień złożenia wniosku nie przerwał z własnej winy szkolenia, stażu, pracy interwencyjnej, studiów podyplomowych, przygotowania zawodowego dorosłych.

§ 3.

Wysokość dofinansowania

1. Starosta, osobom uprawnionym określonym w § 2, może przyznać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej zwane dalej dofinansowaniem, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w ustawie.
2. Środki, o których mowa w ust. 1 **stanowią pomoc de minimis**, w rozumieniu przepisów Rozporządzenia Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis i są udzielane zgodnie z przepisami tego rozporządzenia.

§ 4.

Przygotowanie i złożenie wniosku

1. Wniosek o dofinansowanie działalności gospodarczej osoby uprawnione, o których mowa w § 2 ust. 1 mogą złożyć do Starosty właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub pobytu [...] na druku Urzędu wraz z odpowiednimi załącznikami.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1 należy złożyć w miejscu oraz w terminach określonych stosownym komunikatem zamieszczonym na stronie internetowej urzędu (<http://tarnobrzeg.praca.gov.pl>) oraz tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu.
3. W przypadku ograniczonych środków finansowych przeznaczonych na tę formę aktywizacji, Urząd zastrzega sobie możliwość określenia dodatkowych kryteriów naboru wniosków.
4. Złożony wniosek wraz z dokumentacją nie podlegają zwrotowi.
5. Fakt złożenia wniosku nie gwarantuje przyznania środków.
6. **Do wniosku należy dołączyć** dokumenty i załączniki niezbędne do jego rozpatrzenia (indywidualnie w każdej sprawie), a w szczególności:
  - 1) wymagane zezwolenia lub koncesje konieczne do prowadzenia danego rodzaju działalności;
  - 2) kserokopię dokumentu poświadczającego prawo do lokalu, budynku, w którym będzie prowadzona działalność (np. wypis z rejestru gruntów i budynków, zgoda właściciela na dzierżawę lub najem lokalu, umowa przedwstępna najmu lub dzierżawy);
  - 3) umowę lub zaświadczenie z banku dotyczące numeru rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego;
  - 4) wszystkie zaświadczenia o pomocy de minimis oraz pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie, jakie Wnioskodawca otrzymał w roku, w którym ubiega się o pomoc, oraz w ciągu 2 poprzedzających go lat podatkowych, albo oświadczenie o wielkości tej pomocy otrzymanej w tym okresie, albo oświadczenie o nieotrzymaniu takiej pomocy w tym okresie (wg wzoru);
  - 5) formularz informacji (wg wzoru) przedstawianych przy ubieganiu się o pomoc *de minimis*.

§ 5

Ocena wniosku

1. Przy rozpatrywaniu wniosków o przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej Starosta kieruje się następującymi przesłankami:
  - 1) wysokością limitu środków przeznaczonych na ten cel;
  - 2) uwarunkowaniami lokalnego rynku pracy (popyt, podaż, konkurencja);
  - 3) formalnym wypełnieniem wniosku i jakością merytoryczną przedstawionego biznesplanu;
  - 4) podjętymi działaniami na rzecz planowanej działalności, a w szczególności: wstępne uwiarygodnienie (np.: umowa przedwstępna, zgoda spółdzielni) lub posiadanie (w tym stan przygotowania) lokalu, w którym ma być prowadzona działalność wraz z udokumentowanym prawem do dysponowania lokalem (własność, najem) na okres minimum obowiązywania umowy;
  - 5) celowością i racjonalnością przeznaczenia wnioskowanych środków w odniesieniu do planowanej działalności;
  - 6) przygotowaniem Wnioskodawcy do samodzielnego prowadzenia planowanej działalności gospodarczej (wykształcenie, doświadczenie zawodowe). W przypadku braku dokumentów w aktach osobowych Wnioskodawcy potwierdzających posiadane przygotowanie Urząd zastrzega sobie możliwość wezwania do ich uzupełnienia;
  - 7) efektywnością ekonomiczną planowanego przedsięwzięcia, w aspekcie możliwości prowadzenia działalności gospodarczej w sposób ciągły przez okres nie krótszy niż 12 miesięcy - ocena ryzyka przedsięwzięcia;
  - 8) kalkulacją przychodów i kosztów;
  - 9) oceną proponowanego zabezpieczenia;
  - 10) innymi kryteriami określonymi w komunikacie o naborze wniosków.
2. Z uwagi na konieczność racjonalnego i efektywnego wykorzystywania środków publicznych Urząd zastrzega sobie możliwość uwzględniania w ocenie przedsięwzięcia deklaracji Wnioskodawcy do dalszego prowadzenia działalności gospodarczej po upływie 12 miesięcy od dnia jej rozpoczęcia.
3. Starosta podejmuje decyzję w sprawie przyznania dofinansowania w oparciu o opinię Komisji ds. oceny wniosków o przyznanie bezrobotnemu lub poszukującemu pracy jednorazowo środków na podjęcie działalności gospodarczej przez niego powołanej.
4. Ostateczne uwzględnienie lub odmowa uwzględnienia wniosku o dofinansowanie należy do Starosty.
5. Wnioskodawca ubiegający się o przyznanie dofinansowania winien umożliwić pracownikom Urzędu przeprowadzenie wizyty monitorującej w planowanym miejscu prowadzenia działalności.

7. Wnioskodawcy mogą zostać skierowani do doradcy zawodowego w celu określenia predyspozycji do prowadzenia działalności gospodarczej oraz na kurs z zakresu przygotowania do prowadzenia działalności gospodarczej.
8. O uwzględnieniu lub odmowie uwzględnienia wniosku o dofinansowanie Starosta powiadamia Wnioskodawcę, w formie pisemnej, w terminie 30 dni od daty złożenia kompletnego wniosku i innych niezbędnych do jego rozpatrzenia dokumentów.
9. Określenie szczegółowych warunków udzielenia dofinansowania może być przedmiotem negocjacji pomiędzy stronami umowy.
10. W przypadku nieuwzględnienia wniosku Starosta podaje przyczynę odmowy.
11. Od odmownie rozpatrzonego wniosku nie przysługuje odwołanie.

§ 6

Przeznaczenie dofinansowania

1. Dofinansowanie może być przeznaczone na finansowanie kosztów podjęcia działalności gospodarczej, a w szczególności na :
  - 1) Koszty pozyskania lokalu w tym koszty zakupu, remontu i adaptacji lokalu - w wysokości nieprzekraczającej łącznie 5% ogólnej kwoty dofinansowania z zastrzeżeniem ust. 8 pkt 2 i 3 oraz ust. 9;
  - 2) zakup wyposażenia technicznego (maszyn, urządzeń, oprogramowania itp.) niezbędnego do podjęcia i prowadzenia podejmowanego przedsięwzięcia;
  - 3) zakup materiałów, surowców niezbędnych do podjęcia produkcji lub wykonywania usług oraz zakup towarów handlowych w wysokości nieprzekraczającej łącznie 30% ogólnej kwoty dofinansowania;
  - 4) reklamę działalności – w wysokości nieprzekraczającej 3 % ogólnej kwoty dofinansowania;
  - 5) zakup pojazdu samochodowego w sytuacji gdy wykorzystanie pojazdu będzie pozostawać w bezpośrednim związku z profilem i rodzajem podejmowanej działalności – w wysokości nieprzekraczającej 50% ogólnej kwoty dofinansowania
  - 6) koszty pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem działalności gospodarczej – w wysokości nieprzekraczającej 3% ogólnej kwoty dofinansowania.
2. Dopuszcza się możliwość zakupu z zastrzeżeniem ust. 8 pkt 1 pojazdu samochodowego posiadającego cechy pojazdu ciężarowego lub dostawczego, np. z jednym rzędem siedzeń oddzielonym trwałą przegrodą, van, wielozadaniowy, z otwartą częścią do załadunku, z kabiną kierowcy i jednym rzędem siedzeń, z nadwoziem przeznaczonym do przewozu załadunku itp. – w wysokości nieprzekraczającej 70 % ogólnej kwoty dofinansowania.
3. W przypadku zakupu używanego środka trwałego należy przedłożyć oświadczenie sprzedawcy, od którego zakupiono używany sprzęt, że nie był on uprzednio współfinansowany z udziałem środków Unii Europejskiej lub/oraz dotacji z krajowych środków publicznych. Nieprzedłożenie ww. oświadczenia skutkować będzie niekwalifikowalnością wydatku.
4. W przypadku braku wymaganych odrębnymi przepisami uprawnień do prowadzenia pojazdów samochodowych, obsługi maszyn i urządzeń planowanych do zakupu w ramach dofinansowania Urząd zastrzega sobie możliwość odmowy jego sfinansowania.
5. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Starosta może wyrazić zgodę na inny sposób wydatkowania przyznanego dofinansowania.
6. Starosta zastrzega sobie możliwość negocjowania wysokości przyznania środków na poszczególne rodzaje wydatków.
7. Dofinansowanie może być przyznane Wnioskodawcy wyłącznie na podjęcie jednoosobowej działalności gospodarczej jako osoba fizyczna. Nie może być przeznaczone na podjęcie działalności w formie spółki. W trakcie realizacji umowy o dofinansowanie, nie ma możliwości zmiany formy prawnej działalności gospodarczej.
8. Dofinansowanie nie będzie udzielane na:
  - 1) zakup pojazdów przeznaczonych do transportu drogowego w przypadku działalności w zakresie drogowego transportu towarowego;

- 2) koszty remontu lub adaptację prywatnego mieszkania, gdzie będzie tylko siedziba firmy, a nie ma wyodrębnionego pomieszczenia wyłącznie do celów prowadzenia działalności (dotyczy działalności wykonywanej w przeważającej większości u klienta);
  - 3) zakup klimatyzacji, monitoringu, alarmów;
  - 4) udziały w spółkach cywilnych i/ lub prawa handlowego;
  - 5) zakup akcji i/lub obligacji;
  - 6) opłaty z tytułu: kaucji, najmu, dzierżawy itp. - związane z miejscem prowadzenia działalności, a także bieżące koszty utrzymania lokalu;
  - 7) opłaty administracyjno – skarbowe, składki ZUS, wynagrodzenia zatrudnianych pracowników wraz z podatkiem;
  - 8) opłaty eksploatacyjne (prąd, woda, telefon, czynsz, dzierżawa, paliwo itp.);
  - 9) zakup kasy fiskalnej i/lub drukarki fiskalnej;
  - 10) zakupy dokonywane na współwłasność;
  - 11) spłaty rat kredytów, pożyczek lub leasingu;
  - 12) działalność sezonową;
  - 13) prowadzenie biura kredytowego lub pożyczkowego;
  - 14) prowadzenie lombardu;
  - 15) prowadzenie punktu kasowego (opłat) bez współpracy z bankiem;
  - 16) prowadzenie działalności związanej z pozyskiwaniem i obrotem kryptowalutami;
  - 17) usługi w zakresie medycyny naturalnej świadczone przez osoby nieposiadające odpowiedniego przygotowania wynikającego z wykształcenia lub ukończonych szkoleń i kursów;
  - 18) usługi prowadzenia badań i diagnostyki w celu oceny stanu zdrowia przez osoby nieposiadające wykształcenia medycznego;
  - 19) prowadzenie salonu gier hazardowych;
  - 20) usługi wróżbiarskie i ezoteryczne;
  - 21) zakup mebli w przypadku prowadzenia działalności gospodarczej w lokalu stanowiącym lokal mieszkalny – w wysokości przekraczającej 40 % ogólnej kwoty dofinansowania,
  - 22) przejęcie od członka rodziny już istniejącego podmiotu gospodarczego lub zakup jego elementów wyposażenia, towaru;
  - 23) dokonywanie zakupów od współmałżonka, oraz od osób z pierwszej linii pokrewieństwa, tj.: rodziców, dziadków, dzieci lub rodzeństwa;
  - 24) sfinansowanie kosztów dostarczenia zakupów (np. koszty przesyłki, transportu);
  - 25) sfinansowanie kosztów montażu, instalacji zakupionego wyposażenia technicznego;
  - 26) wyposażenie stanowisk pracy dla zatrudnianych pracowników;
  - 27) zakupy dokonane na podstawie umów cywilnoprawnych kupna- sprzedaży.
9. W przypadku, gdy Wnioskodawca wydatkował otrzymane środki na zakup, remont lub adaptację lokalu przeznaczonego na działalność, nie dopuszcza się zmiany miejsca prowadzenia działalności gospodarczej przez okres pierwszych 12 miesięcy jej prowadzenia, chyba że przemawiają za tym szczególnie uzasadnione względy gospodarcze.
  10. Środki na podjęcie działalności nie są przyznawane na przejęcie działalności gospodarczej od innego podmiotu. Przez przejęcie rozumie się sytuację, w której nastąpi jednoczesne odkupienie środków trwałych i obrotowych od podmiotu, o którym mowa powyżej oraz prowadzenie działalności o tym samym profilu i w tym samym miejscu.
  11. O środki na podjęcie działalności nie mogą ubiegać się osoby bezrobotne, które planują podjęcie działalności w następujących sektorach:
    - rybołówstwa i akwakultury, objętych rozporządzeniem Rady (WE) nr 104/2000.
    - w dziedzinie produkcji podstawowej produktów rolnych wymienionych w załączniku I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

§ 7

Warunki umowy

1. Przyznanie dofinansowania jest dokonywane na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej przez Starostę z Wnioskodawcą na piśmie pod rygorem nieważności.
2. Przez umowę o dofinansowanie Starosta zobowiązuje się oddać do dyspozycji Wnioskodawcy określoną kwotę środków pieniężnych, a Wnioskodawca zobowiązuje się przeznaczyć ją zgodnie z celem i warunkami zawartymi w umowie.
3. Przyznane umową środki finansowe Starosta przekazuje przelewem na rachunek oszczędnościowo – rozliczeniowy Wnioskodawcy w terminie do 7 dni od:
  - 1) dnia podpisania umowy przez Wnioskodawcę, poręczycieli i ich współmałżonków,
  - 2) daty przedłożenia przez Wnioskodawcę stosownych dokumentów w przypadku zabezpieczenia ewentualnego niewywiązania się z warunków umowy w pozostałych wskazanych formach.
4. Utrata statusu osoby bezrobotnej nastąpi od następnego dnia po dniu wpływu środków finansowych na wskazany rachunek bankowy Wnioskodawcy, po przedłożeniu poświadczenia właściwego banku o dacie wpływu kwoty dotacji w terminie 7 dni od dnia uzyskania środków.
5. Termin rozpoczęcia działalności określa umowa, nie może być on jednak dłuższy niż 20 dni od daty udzielenia dofinansowania.
6. Zmiana terminu rozpoczęcia działalności gospodarczej, rodzaju lub formy prawnej działalności przez Wnioskodawcę w okresie obowiązywania umowy o dofinansowanie wymaga zgody Starosty.
7. Wnioskodawca zobowiązany jest do wykorzystania dofinansowania zgodnie z warunkami określonymi w umowie. W rozliczeniu wydatkowania przyznanego dofinansowania uwzględnione będą tylko koszty uzasadnione określone w umowie, poniesione od dnia zawarcia umowy do 2 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej, udokumentowane dokumentem księgowym tj. fakturą wraz z dowodem dokonania płatności (np. kopia przelewu, bankowe potwierdzenie dokonania transakcji kartą).
8. W przypadku dokonywania zakupów za granicą w ramach przyznaných środków, Wnioskodawca jest zobowiązany do przedstawienia dowodu zakupu przetłumaczonego na język polski przez tłumacza przysięgłego. Koszt tłumaczenia ponosi Wnioskodawca. Kwota faktury w walucie obcej zostanie przeliczona na złote wg kursu średniego danej waluty obcej ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski z ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień poniesienia kosztu.
9. Starosta, na wniosek Wnioskodawcy, uznaje za prawidłowo poniesione również wydatki odbiegające od zawartych w specyfikacji, mieszczące się w kwocie przyznanego dofinansowania, jeżeli stwierdzi zasadność ich poniesienia, biorąc pod uwagę charakter działalności prowadzonej przez Wnioskodawcę.
10. Udokumentowanie i rozliczenie otrzymanego dofinansowania powinno nastąpić w terminie 2 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej poprzez złożenie odpowiedniego wniosku o rozliczenie przyznaných środków wg wzoru ustalonego przez Urząd.
11. Starosta może przedłużyć termin, o którym mowa w ust. 10 w przypadku gdy za jego przedłużeniem przemawiają względy społeczne, w szczególności przypadki losowe i sytuacje niezależne od Wnioskodawcy.
12. W rozliczeniu o którym mowa w ust. 7 wykazywane są kwoty wydatków z uwzględnieniem podatku od towarów i usług (VAT). Rozliczenie wskazanych wydatków następuje w kwocie brutto.
13. Wnioskodawca zobowiązany jest do zwrotu równowartości odzyskanego, tj. odliczonego lub zwróconego zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. 2023 poz. 1570 z późn. zm.) podatku naliczonego dotyczącego zakupionych towarów i usług w ramach przyznanego dofinansowania na rachunek bankowy urzędu w terminie:
  - 1) nie dłuższym niż 90 dni od dnia złożenia przez Wnioskodawcę deklaracji podatkowej dotyczącej podatku od towarów i usług, w której wykazano kwotę podatku naliczonego z tego tytułu – w przypadku gdy z deklaracji za dany okres rozliczeniowy wynika kwota podatku podlegająca wpłacie do urzędu skarbowego lub kwota do przeniesienia na następny okres rozliczeniowy,
  - 2) 30 dni od dnia dokonania przez urząd skarbowy zwrotu podatku na rzecz Wnioskodawcy – w przypadku gdy z deklaracji podatkowej dotyczącej podatku od towarów i usług, w której wykazano kwotę podatku naliczonego z tego tytułu, za dany okres rozliczeniowy wynika kwota do zwrotu.
14. Wszelkie zmiany i uzupełnienia warunków umowy wymagają pod rygorem nieważności formy pisemnej.

§ 8

Zabezpieczenie zwrotu dofinansowania

1. W celu zapewnienia dotrzymania warunków umowy oraz zabezpieczenia zwrotu dofinansowania Starosta uzależnia jego udzielenie od przedstawienia przez Wnioskodawcę odpowiedniego zabezpieczenia w następujących formach:
  - Poręczenie (zgodnie z kodeksem cywilnym),
  - weksel z poręczeniem wekslowym (aval),
  - blokada środków zgromadzonych na rachunku bankowym,
  - gwarancja bankowa,
  - akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
  - zastaw na prawach lub rzeczach.
2. **Poręczycielem lub poręczycielem wekslowym może być** osoba fizyczna w wieku do 70 roku życia (na dzień złożenia wniosku przez Wnioskodawcę), posiadająca zdolność do czynności prawnych, osiągająca dochody na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, wobec której nie są ustanowione zajęcia sądowe lub administracyjne:
  - 1) emeryt, rencista posiadający świadczenie przyznane na okres obejmujący co najmniej 24 miesiące od dnia złożenia wniosku w sprawie dofinansowania,
  - 2) pozostająca w stosunku pracy z pracodawcą niebędącym w stanie likwidacji lub upadłości, zatrudniona na czas nieokreślony lub określony (obejmujący okres co najmniej 24 miesiące od dnia złożenia wniosku w sprawie dofinansowania) niebędąca w okresie wypowiedzenia,
  - 3) prowadząca działalność gospodarczą przez okres co najmniej 1 roku obrotowego poprzedzającego rok złożenia wniosku, opodatkowaną na zasadach ogólnych lub podatkiem liniowym, nieposiadająca zaległości w opłatach administracyjno - skarbowych wynikających z prowadzenia tej działalności, przy czym działalność ta nie może być w stanie likwidacji lub upadłości.
3. Poręczenie wekslowe powinno być dokonane przez co najmniej **2 osoby** spełniające kryteria określone w ust. 2. osiągające :
  - a) emeryt, rencista - średni dochód netto z ostatnich 3 miesięcy w wysokości nie niższej niż 2.000 zł (tj. dochód po odliczeniu składek na ubezpieczenie zdrowotne i zaliczki na podatek dochodowy, miesięcznej wysokości spłaty zadłużenia w bankach, instytucjach finansowych i u innych pożyczkodawców oraz innych stałych zobowiązań, np. alimentów), lub
  - b) osoba zatrudniona - średni dochód netto z ostatnich 3 miesięcy w wysokości nie niższej niż 3.500 zł (tj. dochód po odliczeniu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i zaliczki na podatek dochodowy, miesięcznej wysokości spłaty zadłużenia w bankach, instytucjach finansowych i u innych pożyczkodawców oraz innych stałych zobowiązań, np. alimentów), lub
4. osoba prowadząca działalność gospodarczą - średni dochód netto z 12 miesięcy za ubiegły rok podatkowy w wysokości nie niższej niż 3.500 zł (tj. dochód po odliczeniu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i należnego podatku dochodowego, miesięcznej wysokości spłaty zadłużenia w bankach, instytucjach finansowych i u innych pożyczkodawców oraz innych stałych zobowiązań, np. alimentów),
5. Poręczenie powinno być dokonane przez co najmniej **2 osoby** spełniające kryteria określone w ust. 2. osiągające :
  - a) emeryt, rencista - średni dochód netto z ostatnich 3 miesięcy w wysokości nie niższej niż 2.500 zł (tj. dochód po odliczeniu składek na ubezpieczenie zdrowotne i zaliczki na podatek dochodowy, miesięcznej wysokości spłaty zadłużenia w bankach, instytucjach finansowych i u innych pożyczkodawców oraz innych stałych zobowiązań, np. alimentów), lub
  - b) osoba zatrudniona - średni dochód netto z ostatnich 3 miesięcy w wysokości nie niższej niż 3.800 zł (tj. dochód po odliczeniu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i zaliczki na podatek dochodowy, miesięcznej wysokości spłaty zadłużenia w bankach, instytucjach finansowych i u innych pożyczkodawców oraz innych stałych zobowiązań, np. alimentów), lub
  - c) osoba prowadząca działalność gospodarczą - średni dochód netto z 12 miesięcy za ubiegły rok podatkowy w wysokości nie niższej niż 3.800 zł (tj. dochód po odliczeniu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i należnego podatku dochodowego, miesięcznej wysokości spłaty zadłużenia w bankach, instytucjach finansowych i u innych pożyczkodawców oraz innych stałych zobowiązań, np. alimentów),
6. Poręczenie lub poręczenie wekslowe powinno być dokonane w siedzibie Urzędu w obecności pracownika Urzędu, osobiście przez co najmniej **2 osoby** wskazane w ust.2
7. **Poręczycielem lub poręczycielem wekslowym nie może być:**

- 1) współmałżonek Wnioskodawcy pozostający z nim we wspólnocie majątkowej.
- 2) współmałżonek poręczyciela pozostający z nimi we wspólnocie majątkowej.
- 3) osoba zobowiązana z tytułu niezakończonych umów dotyczących uzyskania środków będących w dyspozycji Urzędu (np. o dofinansowanie podjęcia działalności gospodarczej, utworzenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej, refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy, przyznanie środków w ramach bonu na zasiedlenie) lub która jest poręczycielem takiej umowy.
8. W przypadku zabezpieczenia umowy w **formie poręczenia lub weksla z poręczeniem wekslowym** do wniosku należy przedłożyć oświadczenie poręczycieli o uzyskiwanych dochodach ze wskazaniem źródła i kwoty dochodu oraz o aktualnych zobowiązaniach finansowych z określeniem wysokości miesięcznej spłaty zadłużenia wraz z podaniem imienia i nazwiska, adresu zamieszkania, numeru PESEL.
9. W przypadku zabezpieczenia umowy w **formie blokady środków na rachunku bankowym** do wniosku należy dołączyć:
  - oświadczenie właściciela rachunku bankowego/lokaty wg. wzoru Urzędu);
  - zaświadczenie z banku o posiadaniu wymaganych środków pieniężnych i możliwości dokonania blokady na okres 24 miesięcy (z zastrzeżeniem ust.10).
10. W przypadku ustanawiania blokady środków na rachunku bankowym wysokość blokowanych środków powinna wynosić co najmniej **123 %** kwoty dofinansowania na okres 24 miesięcy od daty podpisania umowy.
11. Dokonanie blokady środków możliwe jest wyłącznie na koncie złotówkowym.
12. W przypadku zabezpieczenia umowy w **formie gwarancji bankowej** do wniosku należy dołączyć zaświadczenie banku o możliwości udzielenia wnioskodawcy gwarancji. Wysokość kwoty gwarantowanej przez bank powinna wynosić co najmniej **123 %** kwoty dofinansowania; okres trwania gwarancji powinien wynosić 24 miesięcy od daty podpisania umowy.
13. W przypadku zabezpieczenia umowy w **formie aktu notarialnego o poddaniu się egzekucji przez dłużnika** do wniosku należy dołączyć oświadczenie o stanie majątkowym (wg wzoru Urzędu). Wysokość kwoty podlegającej egzekucji powinna wynosić co najmniej **128 %** kwoty dofinansowania. Okres nadania klauzuli wykonalności ww. aktowi notarialnemu powinien wynosić 36 miesięcy od dnia podpisania umowy.
14. W przypadku zabezpieczenia umowy w **formie zastawu na prawach lub rzeczach (zastawu rejestrowego)** do wniosku należy dołączyć:
  - informację dotyczącą proponowanego przedmiotu zastawu (wg wzoru Urzędu),
  - kopie dokumentów potwierdzających posiadanie przedmiotu zastawu (np. faktury, rachunki, umowy kupna-sprzedaży zgłoszone do Urzędu Skarbowego).
15. Wartość przedmiotu zastawu powinna stanowić co najmniej **160 %** kwoty przyznanej refundacji.
16. Po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku, przed zawarciem umowy o dofinansowanie, Wnioskodawca zobowiązany jest przedłożyć w Urzędzie polisę ubezpieczeniową dotyczącą przedmiotu zastawu oraz wycenę rzeczoznawcy potwierdzającą deklarowaną wartość przedmiotu zastawu (z zastrzeżeniem ust. 15).
17. Po zawarciu stosownej umowy, warunkiem dokonania przez Urząd przelewu środków finansowych na rachunek jest przedłożenie przez Wnioskodawcę dokumentu potwierdzającego uzyskanie wpisu do rejestru zastawów prowadzonego przez sąd rejonowy.
18. Urząd zastrzega sobie możliwość:
  - 1) weryfikacji danych zawartych w oświadczeniu majątkowym poprzez wezwanie do przedłożenia dokumentów je potwierdzających;
  - 2) wskazania innej formy zabezpieczenia w przypadku uznania, iż wykazana sytuacja majątkowa lub przedmiot zastawu nie pozwoli w jego ocenie na ewentualne możliwości egzekucji z tytułu niedotrzymania warunków umowy.
19. Ostateczną decyzję o akceptacji wskazanego zabezpieczenia podejmuje Starosta.
20. Opłaty związane z ustanowieniem zabezpieczenia pokrywane są przez Wnioskodawcę.
21. Warunkiem zawarcia umowy o dofinansowanie jest zgoda na zaciągnięcie zobowiązań finansowych:
  - małżonka Wnioskodawcy pozostającego z nim w ustawowej wspólnocie majątkowej,
  - w przypadku poręczenia i poręczenia wekslowego również małżonków poręczycieli pozostających z nimi w ustawowej wspólnocie majątkowej, złożona na piśmie w obecności pracownika Urzędu w dniu podpisywania umowy.
22. Urząd zastrzega sobie prawo do przedłużenia terminu obowiązywania zabezpieczenia w przypadku wydłużenia okresu obowiązywania umowy o dofinansowanie w szczególności w przypadkach wymienionych w § 10 ust. 4 i 5.

23. W przypadku **pozytywnego rozpatrzenia wniosku** o dofinansowanie w celu przygotowania umowy cywilno-prawnej niezbędnym jest przedłożenie przez Wnioskodawcę następujących dokumentów dotyczących zabezpieczenia umowy w formie poręczenia lub weksla z poręczeniem wekslowym:
- 1) aktualnego zaświadczenia (ważnego 1 miesiąc od daty wystawienia) o wynagrodzeniu potwierdzającego uzyskiwanie dochodów przez poręczycieli pozostających w stosunku pracy – na druku urzędu.
  - 2) w przypadku poręczycieli prowadzących działalność gospodarczą:
    - kopii rocznego rozliczenia podatku dochodowego (PIT za rok poprzedni z potwierdzeniem wpływu do Urzędu Skarbowego) lub
    - zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o wysokości uzyskanego w roku poprzednim dochodu do opodatkowania z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wraz ze wskazaniem wysokości należnego podatku dochodowego oraz
    - aktualnych zaświadczeń z Urzędu Skarbowego i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych/KRUS o niezaleganiu w płatnościach (ważne 1 miesiąc od daty wystawienia).
  - 3) w przypadku poręczycieli uzyskujących dochód z tytułu renty lub emerytury:
    - kopii aktualnej decyzji o przyznaniu i wysokości świadczenia z tytułu renty lub emerytury lub aktualnego zaświadczenia (ważnego 1 miesiąc od daty wystawienia) o wysokości osiąganego dochodu netto i (w przypadku renty) okresie przyznanego świadczenia wystawionego przez płatnika świadczenia –
  - 4) do wglądu – dokumentu potwierdzającego rozdzielną majątkową lub rozwód małżeństwa- w przypadku wystąpienia takich okoliczności.

§ 9

Niedotrzymanie warunków umowy

1. Niedotrzymanie przez Wnioskodawcę warunków umowy, a w szczególności:
  - a) wykorzystanie dofinansowania niezgodnie z przeznaczeniem,
  - b) prowadzenie działalności gospodarczej przez okres krótszy niż 12 miesięcy,
  - c) niepodjęcie działalności gospodarczej,
  - d) podjęcie zatrudnienia w okresie pierwszych 12 miesięcy prowadzenia działalności z zastrzeżeniem § 10 pkt 5.
  - e) złożenie niezgodnych z prawdą oświadczeń zawartych we wniosku o dofinansowanie
  - f) uniemożliwienie kontroli dokumentów dotyczących prawidłowej realizacji niniejszej umowy oraz przeprowadzenia wizyty monitorującej w miejscu prowadzenia działalności,
  - g) zawieszenie prowadzenia działalności na okres dłuższy niż 6 m-cy,
  - h) naruszenie innych warunków umowy
    - stanowi podstawę wezwania Wnioskodawcy do zwrotu przyznanej kwoty dofinansowania wraz z odsetkami ustawowymi niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania Starosty.
2. W przypadku wezwania do zwrotu dofinansowania odsetki określone w ust. 1 zostaną naliczone od dnia uzyskania środków do dnia zapłaty należności.
3. W przypadku niewykorzystania całości przyznanej kwoty dofinansowania Wnioskodawca zobowiązany jest do zwrotu występującej różnicy na wskazane konto Urzędu.
4. Zwrot niewykorzystanych środków powinien nastąpić niezwłocznie po stwierdzeniu tego faktu przez Wnioskodawcę i uzgodnieniu wpłaty z pracownikiem Urzędu, nie później niż w terminie 2 miesięcy od dnia podjęcia działalności gospodarczej. Po upływie umownego terminu rozliczenia dofinansowania, wpłata niewykorzystanych środków powinna zostać powiększona o odsetki ustawowe, naliczone od dnia wypłacenia środków do dnia zapłaty należności.
5. Osoba, która otrzymała z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej polegającej na prowadzeniu żłobka lub klubu dziecięcego z miejscami integracyjnymi lub polegającej na świadczeniu usług rehabilitacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania, w tym usług mobilnych, lub poszukujący pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, który otrzymał z Funduszu Pracy jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, jest zobowiązany dokonać zwrotu, w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania Starosty, otrzymanych środków proporcjonalnie do okresu, jaki pozostał do 12 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli prowadził działalność gospodarczą przez okres krótszy niż 12 miesięcy. W przypadku naruszenia innych warunków umowy dotyczących przyznania tych środków przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio.
6. W przypadku śmierci bezrobotnego, absolwenta CIS, absolwenta KIS lub opiekuna w okresie od dnia zawarcia umowy o dofinansowanie do upływu 12 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej i nieustanowienia

zarządu sukcesyjnego zwrotu wypłaconego dofinansowania dochodzi się w wysokości proporcjonalnej do okresu nieprowadzenia tej działalności. Od kwoty podlegającej zwrotowi nie nalicza się odsetek ustawowych.

§ 10

Przebieg umowy i jej zakończenie

1. Starosta w trakcie trwania umowy o dofinansowanie dokonuje oceny prawidłowości wykonywania umowy, w szczególności poprzez weryfikację spełnienia warunku prowadzenia działalności gospodarczej przez okres co najmniej 12 miesięcy.
2. Wnioskodawca, który otrzymał dofinansowanie, jest zobowiązany do przedłożenia w Urzędzie, w terminie do 3 miesięcy po upływie 12 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej następujących dokumentów:
  - a) zaświadczenia wydanego przez odpowiedniego ubezpieczyciela o okresie podlegania ubezpieczeniu społecznemu/ lub i zdrowotnemu wraz ze wskazaniem okresu opłacania składek na ubezpieczenia społeczne;
  - b) poświadczenia wejścia w obrót gospodarczy uzyskania pierwszego przychodu;
  - c) kserokopii rocznego zeznania podatkowego, w którym wykazano przychód z działalności gospodarczej podlegającej dofinansowaniu wraz z potwierdzeniem złożenia go w Urzędzie Skarbowym lub
  - d) kserokopii wystawianych faktur lub innych dokumentów księgowych dokumentujących uzyskiwanie przychodów;
  - e) złożonego pod odpowiedzialnością karną oświadczenia o korzystaniu, bądź nie korzystaniu z możliwości odzyskania zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, podatku VAT, a w przypadku możliwości jego odzyskania, wskazania wysokości odzyskanego poprzez odliczenie podatku od towarów zakupionych w ramach przyznanego dofinansowania;
3. Do okresu prowadzenia działalności zalicza się:
  - a) przerwy w jej prowadzeniu z powodu choroby lub korzystania ze świadczenia rehabilitacyjnego,
  - b) okres prowadzenia przedsiębiorstwa przez zarządcę sukcesyjnego lub właściciela przedsiębiorstwa w spadku, o którym mowa w art.3 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej i innych ułatwieniach związanych z sukcesją przedsiębiorstwa (Dz. U. 2021 r., poz. 170)
4. Do okresu prowadzenia działalności nie wlicza się:
  - a) urlopów związanych z rodzicielstwem, o których mowa w ustawie z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks Pracy (Dz. U. z 2023 r., poz. 1465) - w przypadku przerwy w prowadzeniu działalności wynikającej z opieki nad dzieckiem.
  - b) okresu zawieszenia wykonywania działalności gospodarczej.
5. Bezrobotny, absolwent CIS, absolwent KIS lub opiekun może w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie 30 dni po ich odwołaniu podjąć zatrudnienie lub zawiesić wykonywanie działalności gospodarczej na okres dłuższy niż 6 miesięcy.
6. Po dokonanej weryfikacji, analizie i ocenie dokumentacji dotyczącej przebiegu realizacji zawartej umowy, w przypadku spełnienia przez Wnioskodawcę warunków i postanowień zawartych w umowie - Urząd pisemnie potwierdza wywiązanie się z warunków umowy.
7. Urząd i inne upoważnione instytucje w każdym czasie mają prawo dokonywać wizyt monitorujących/ kontroli prawidłowości wykorzystania środków i realizacji dotrzymania warunków umowy.

Powyższe zasady obowiązują od dnia 01.01.2024 r.

Lista produktów rolnych wymienionych w Załączniku I do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

Dział 1-Zwierzęta żywe.

Dział 2-Mięso i podroby jadalne.

Dział 3-Ryby, skorupiaki, mięczaki i inne bezkręgowce wodne.

Dział 4-Produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone.

Dział 5-Jelita, pęcherze i żołądki zwierząt (z wyjątkiem rybich), całe lub w kawałkach, świeże, chłodzone, mrożone, solone, w solance, suszone lub wędzone.

Produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone; martwe zwierzęta objęte działami I lub 3, nienadające się do spożycia przez ludzi.

Dział 6-Żywe drzewa i inne rośliny; bulwy, korzenie i podobne; cięte i ozdobne liście.

Dział 7-Warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne.

Dział 8-Owoce i orzechy jadalne; skórki owoców cytrusowych lub melonów.

Dział 9-Kawa, herbata i przyprawy, z wyjątkiem herba mate.

Dział 10-Zboża.

Dział 11-Produkty przemysłu młynarskiego; słód; skrobie; inulina; gluten pszeniczny.

Dział 12-Nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe i lecznicze; słoma i pasza.

Dział 13-Pektyna.

Dział 15-Słonina i inny przetworzony tłuszcz wieprzowy; przetworzony tłuszcz drobiowy. Nieprzetworzone tłuszcze wołowe, owcze i koźle; tój (łącznie z "premier jus") wytwarzany z tych tłuszczów.

Stearyna z tłuszczu, oleju i łoju; olej z tłuszczu, oliwy i łoju, nieemulgowany, niemieszany i niepreparowany.

Tłuszcze i oleje z ryb i ssaków morskich, oczyszczane lub nie.

Tłuszcze roślinne, płynne lub stałe, surowe, rafinowane lub oczyszczane. Tłuszcze i oleje zwierzęce oraz roślinne, uwodorniane, rafinowane lub nie, ale bez dalszej przeróbki.

Margaryna, sztuczna słonina i inne preparowane tłuszcze jadalne.

Pozostałości po oczyszczaniu substancji tłuszczowych i wosków zwierzęcych lub roślinnych.

Dział 16-Przetwory z mięsa, ryb lub skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców wodnych.

Dział 17-Cukier trzcinowy lub buraczany i chemicznie czysta sacharoza, w postaci stałej.

Inne rodzaje cukru; syropy cukrowe; miód syntetyczny (zmieszany z naturalnym lub nie); karmel.

Melasa, odbarwiona lub nie.

Cukry, syropy, aromatyzowana melasa lub z dodatkiem barwników (w tym cukier waniliowy lub wanilina), z wyjątkiem soków owocowych z dodatkiem cukru w jakichkolwiek proporcjach.

Dział 18-Ziarna kakaowe, całe lub łamane, surowe lub palone. Kakaowe łuski, łupiny, osłonki i inne odpady z kakao.

Dział 20-Przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych części roślin.

Dział 22-Moszcz winogronowy, fermentujący lub z fermentacją zatrzymaną w inny sposób niż przez dodanie alkoholu.

Wino ze świeżych winogron; moszcz winogronowy z fermentacją zatrzymaną przez dodanie alkoholu.

Inne napoje na bazie fermentacji (np. jabłecznik, wino z gruszek i miód pitny). Alkohol etylowy, denaturowany lub nie, o jakiegokolwiek mocy, otrzymywany z produktów rolnych, o których mowa w załączniku I do Traktatu, z wyłączeniem wódek, likierów i innych napojów spirytusowych, złożone preparaty alkoholowe (znane jako "skoncentrowane ekstrakty") do wyrobu napojów.

Ocet i jego substytuty.

Dział 23-Pozostałości i odpady przemysłu spożywczego; gotowa pasza dla zwierząt.

Dział 24-Tytoń nieprzetworzony; odpady tytoniowe.

Dział 45-Korek naturalny surowy; odpady korka; korek kruszony, granulowany lub mielony.

Dział 54-Len surowy lub przetworzony ale nieprzędzony; pakuły i odpady lniane (w tym skrawki workowe lub rozwłóknianie).

Dział 57-Konopie naturalne (*Cannabis sativa*), surowe lub przetworzone ale nieprzędzone; pakuły i odpady z konopi naturalnych (w tym liny oraz skrawki workowe lub rozwłókniane).